

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Trismegistus Doctrinæ Christianæ Tertio Continuatus,
Seu Brevis Expositio Sciendorum De Ultima Voluntate
Hominis Christiani In Spiritualibus, Atque Temporalibus,
Methodo Morali-Theologica concinnata, ...**

Mayr, Cherubinus

Salisburgi, [ca. 1735]

Caput I. De ultima Voluntate Hominis Christiani respectu sui Finis ultimi.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42295

recuperandis, vel perpetuò retinendis, vel denique in æternum possidendis negotium agatur sumè momentosum. Et ideo etiam *Trismegistus* noster *tertiò continuatus* primò de *ultima voluntate Hominis in Spiritualibus*, postea de eadem in *temporalibus* Doctrinam proponet Christianam, hinc ex Theologicis, inde ex Juridicis principiis pro materiæ exigentia emendicatam. Et quia primum in intentione *Finis*, ab eo faciemus *principium*.

CAPUT I.

De ultima Voluntate Homi-
nis Christiani respectu sui Finis
ultimi.

§. I.

Expositio Doctrinæ Christianæ.

Punctum I. *Quid hic nomine Voluntatis intelligatur?*

I RESOLUTIO I. Hoc nomen *Voluntas* nendum Philosophis; sed etiam in Scripturis, & apud Theologos, & Jure-Consultos est analogum. I. Etenim accipitur pro potentia seu facultate rationalis animæ, quæ bonum expetimus, malum averſamur. De hac intelligendus est Apostolus 1. Cor. 7. dicens:

cens: Qui statuit in corde suo firmus, non habens necessitatem, potestatem autem habens suae voluntatis; & consequenter Theologi, dum eandem liberam ad agendum, & non agendum affirmant. II. Sumitur pro habitu, seu promptitudine ad faciendum aliquid; de qua idem 2. Cor. 8. ibi: *Nunc vero & factò perficite, ut quemadmodum promptus est animus voluntatis, ita sit & perficiendi ex eo, quod habeatis.* Hanc denotant Theologi, *Devotionem*, quòd sit prompta voluntas perficiendi ea, quae ad DEI cultum, & servitium pertinent, describendò: Et Juristæ, dum *justitiam*, quòd sit prompta voluntas jus suum cuique tribuendi, cum *Ulpiano l. 10. ff. de Just. & Jur.* definiunt. III. Accipitur pro actu voluntatis; & hæc acceptio est præsentis considerationis: Unde

RESOL. II. *Nomine Voluntatis* hic intelligitur actus potentiae rationalis appetitivæ, seu voluntatis, ut potentia est. Et hoc conformiter Scripturæ, præsertim ubi loquitur de voluntate DEI, veluti *Gen. 45. DEI voluntate huc missus sum*, id est, volitione DEI: imò etiam, ubi de voluntate hominum, veluti inter alia *2. Machab. 11. Festinate rescribere, ut nos quoque sciamus, cujus estis voluntatis*, hoc est, volitionis. Conformiter etiam Theologiæ, in qua voluntas finis à voluntate mediæ distinguitur, quæ

distinctio potissimè inter actus voluntatis reperitur. Ac tandem conformiter Utrique Juri, Canonico, cujus integer titulus, *de Testamentis, & ultimis voluntatibus* inscriptus, & Civili, in quo definitio Testamenti, ab Ulpiano *l. i. ff. qui test. fac. poss.* data voluntatem, prout actus est, indigitant.

Punctum II. *Qualiter hic intelligatur ultima Voluntas?*

3 RESOL. I. Certè non in eo sensu intelligenda est *voluntas ultima*, quòd sit ultimus numerò actus voluntatis, dum homo Viator est; quis enim de eo divinare poterit, cum sit incertus quoad omnes? vel quis legem præscribere, cum, cujusnam objecti ultima numerò sit volitio, nè quidem sit in nostra potestate, sed dependeat à postrema propositione objecti per nostrum intellectum, qui est potentia naturalis, & necessaria? Unde licet quilibet Christianus optare deberet, vitam hanc mortalem finire posse per aliquem actum amoris in DEUM, quòd tamen sic fiat, non est hominis volentis, sed DEI miserentis. Igitur

4 RESOL. II. Neque hæc dictio *ultima voluntas* ità accipienda est, ut ostendat voluntatem absolutè firmam, immutabilem, & irrevocabilem; nam nulla talis reperitur, quamdiu in hac vita peregrinamur à Do-

Domino, sed omnis voluntas nostra instabilis est, & mutabilis; unde l. 32. §. 3. ff. de donat. inter vir. & ux. & l. 4. ff. de adim. vel transfer. legat. dicitur *ambulatoria usque ad vitæ supremum exitum*; quod epitheton emphaticè ejus instabilitatem significat: nam sicut deambulans continuò mutatur de loco in locum, ità voluntas hominis continuò mutatur de volito in volitum, & quod hodie placet, cras ei displicet, sicque *nunquam in eodem statu permanet*. Job. 14. Equidem scimus, quòd sententiam illam Ulpianus, ex quo sumpta est, de sola voluntate testatoris intellectam voluerit; verumtamen si sacras litteras, ipsamque experientiam consulamus, de omni voluntate viatorum potest enuntiari. Quomodo ergò voluntas hominis intelligitur ultima?

RESOL. III. Si de Spiritualibus loquamur, ea profectò *ultima voluntas* dicenda est, quæ respicit *finem ultimum*, ultimatè à nobis intentum, vel saltè intendendum, & per media ultima, seu proxima assequendum. Habet se enim proportionaliter volitio finis ad ipsum finem, sicuti dispositio ad formam, quæ & ipsa est finis dispositionum: ergò sicut ultima dispositio illa dicitur, quæ disponit ad formam ultimam; ità voluntas ultima debet dici illa, quæ respicit finem ultimum: hoc solo cum discrimine, quòd

dispositio ultima in naturalibus semper existat simul tempore cum forma ultima; ac voluntas ultima in moralibus, cum simul sit causa applicationis mediorum, tractum, quendam temporis exigentium, ordinariè prius tempore, quàm fiat assecutio finis, existat.

RESOL. IV. Si sermocinemur de temporalibus, alia est ratio, cur dicatur *ultima voluntas*; quia nempe ad *ultimum vitæ*, quod est primum mortis, refertur. Etenim cum omnes aliæ voluntates (quæ *dispositiones inter vivos* sunt, & appellantur) firmitatem suam, per se loquendo, adhuc durante hominis vita habeant, vel accipiant: solæ illæ, quæ *mortis causâ* fieri dicuntur, non nisi morte actualiter secuta vim, robur, & effectum obtinent, & sic meritò *ultima voluntates* efferruntur. Nec ab hac voluntatum ultimarum differentia excepti, vel exsortes sunt illi actus inter vivos, seu contractus, aut stipulationes, quos interdum ad tempus mortis unius ex contrahentibus conferri contingit, arg. §. 13. *Inst. de inutil. stipul.* nam & isti, ut *in fine ejusd. §.* adjicitur, statim valent, & ex præsentis vires accipiunt; secus quàm ultimæ voluntates, quæ ante obitum disponentis omni effectû, & valore carent, vel ipso suffragante Apostolo, dum ad *Heb. 9.* ait: *Testamentum in mortuis confirmatum est;*

est; alioquin nondum valet, dum vivit, qui testatus est. Verum hæc de temporalibus fusiùs in Dist. seq. examinabimus; in hac solis spiritualibus animum attendemus.

Punctum III. Quid, & quotuplex sit Finis ultimus? Et quasnam habeat conditiones?

RESOL. I. Finis in genere juxta Aristotelem 2. Phys. 19. & 31. est id, cuius gratiã aliquid fit; habetque multifariam divisionem apud Philosophos. Nam I. Dividitur in finem cui, & cuius, ex 2. de An. 37. Finis cuius est, propter quem consequendum voluntas operatur: finis cui verò illud subiectum, in cuius commodum voluntas operatur; uti cum ægrotus propter sanitatem consequendam sumit portiones medicas, æger ipse est finis cui, sanitas verò finis cuius. Ubi notat Scotus 2. dist. 6. q. 2. §. In ista questione, quòd voluntas finis cuius sit velle concupiscentiæ, quia est velle bonum in gratiam alicujus; sed voluntas finis cui sit velle amicitia; quia est amor boni propter se: sicque finis cui sit principalior, habeatque primam rationem objecti voliti. II. Dividitur in finem qua, & qui, sive in formalem & objectivum. Finis quo & formalis est operatio, quã finem qui consequimur; finis qui & objectivus est ille, quem mediante operatione consequimur; inde ortum duxit illa divisio beatitudinis in formalem, & objectivam. III. Dividitur in

A 4

finem

finem operis, & operantis. Ille est, in quem res vel operatio ex se ordinatur, uti sublevatio pauperis est finis dationis eleemosynæ: Iste verò, in quem ordinatur ex libera voluntate operantis, uti esset vana gloria, si propter eam fieret largitio eleemosynæ. IV. Dividitur in *ultimum*, & *non ultimum*, seu *intermedium*; & hic quidem appetitur ratione sui, cum dependentia tamen, & subordinatione ad finem ulteriorem, veluti si equitatio propter delectationem, quæ exinde percipitur, assumpta, ulterius ab aliquo ordinetur ad visitandam Imaginem miraculosam: unde hæc divisio solum concernit finem operantis, qui solus hujus loci est, non verò finem operis, qui toties variatur, quoties ipsa operatio. Finis ultimus est, qui ita appetitur propter se, ut non ordinetur ad alium ulteriorem, sed omnia ad ipsum referantur. Et de hoc

§ RESOL. II. Finis ultimus duplex est; *ultimus simpliciter*, & *ultimus secundum quid*. Finis ultimus simpliciter dicitur ille: qui absolute, & in omni rerum ordine est ultimus, ita, ut ad ipsum omnia referantur, ipse verò non sit ordinabilis ad aliud. Finis ultimus secundum quid est ille, qui in certa rerum serie, & subordinatione est ultimus, sic ut defacto in alium non referatur, quamvis in se ordinabilis sit. Differt à fine in-

intermedio, quòd hic etiam de facto ad finem ulteriorem ordinetur. Nec de hoc quidquam in præfenti, sed de solo fine simpliciter ultimo.

RESOL. III. Finis simpliciter ultimus 9
adhuc triplex distinguitur à Scoto 1. dist. 1. q. 1. §. de tertio articulo. Finis verus, qui scilicet est finis ultimus ex natura rei: Finis apparens, qui ostenditur à ratione errante tanquam ultimus finis; & Finis præstitutus, quem voluntas ex libertate sua sibi præfigit tanquam ultimum finem. De primis duobus membris res patet ex Aristot. 2. Phys. 31. quia si objectum fruibile verè in se habeat rationem omnis boni, est Finis ultimus verus; si autem verè in se non habeat, sed solùm in se habere fallò existimetur, prout de voluptatibus, & aliis quibusdam censuerunt nonnulli Philolophi, est Finis ultimus apparens. De tertio membro probat Scotus cit. Quia sicut in potestate voluntatis est velle & non velle: ita in potestate ejus est modus volendi, scilicet referre, & non referre; quia in potestate cujuscunque agentis est agere, & modus agendi: Ergò in potestate sua est aliquod bonum velle propter se, non referendo ad aliud bonum, & ita sibi præstituendo finem. Ponamus exemplum: Avarus cognoscit pro certo, quòd pecuniæ non sint finis ejus ultimus; quia cognoscit, quòd in pecuniis nec verè,
A 5 nec

nec apparenter sit ratio omnis boni: & tamen ex inordinato amore constituit ibi suum ultimum finem; iste est finis præfixus, sive præstitutus à voluntate. Ex his confectaneè

10 RESOL. IV. Conditiones Finis ultimi ut sic sunt sequentes. I. Ut sit bonum aliquod, verum, vel apparens, aut saltèm præfixum; siquidem bonitas est de ratione constitutiva finis in genere: Ergò etiam, & quidem principaliter, est de ratione finis ultimi. Ant. prob. tum ex illo D. Dionysii: *Nemo aspiciens ad malum operatur.* Tum ex Aristotele cit. ubi ait bonum & finem inter se converti. Tum demum ex ratione; quia sicut se habet intellectus ad verum & falsum quoad assensum, & dissensum, ità voluntas ad bonum & malum quo ad velle & nolle: Ergò sicut falsum ut falsum nequit esse objectum assensûs, ità malum ut malum nequit esse objectum volitionis. II. Finis simpliciter ultimus debet esse bonum, non quaecunque, sed summum bonum, aut verè, aut apparenter, aut ex præfixione voluntatis. Ratio patens est: quia finis simpliciter ultimus debet esse talis, ut omnia ad ipsum referantur, ipse verò irreferibilis sit ad aliud; sed nisi sit summum bonum, jam non est talis, cum naturale sit, minus bonum ad majus referri: Ergò Finis
sim-

simpliciter ultimus debet esse summum bonum, & consequenter III. Finis simpliciter ultimus relatè ad naturam intellectualem est ipsa ejus beatitudo objectiva. Nam ut ad mentem Philosophorum beatitudinem describit Scotus 4. dist. 49. q. 2. §. de secundo, beatitudo est bonum ultimum, excludens tendentiam, & ordinabilitatem ad aliud completius bonum; sed tale bonum ultimum, excludens ordinabilitatem ad aliud completius bonum, ex ipsis terminis est Finis ultimus relatè ad naturam intellectualem: ergò beatitudo est ipsissimus finis ultimus relatè ad naturam intellectualem.

Punctum IV. *Utrùm detur aliquis finis ultimus totius universi, & humanae vitae?*

RESOL. I. Datur aliquis finis ultimus totius naturæ creatæ, & creabilis. Ità omnes cum Scoto 1. dist. 2. q. 2. §. Juxta tres Conclusiones. Cujus rationes sunt eadem, quibus antea probaverat dari aliquod primum efficiens, scilicet I. quia universitas causatorum est finita, id est, causata causalitate finis: ergò dependet ab aliquo, tanquam à fine; non ab aliquo illius universitatis, quia idem esset finis suiipsius: ergò ab alio extra illam universitatem; & consequenter extra universitatem entium habentium finem datur aliquod ens, nullum habens finem: ergò erit ultimus finis. II. Quia

Quia si non daretur status in finibus, seu ultimus finis: ergò actu darentur infiniti fines; quod nullus Philosophus admittit, & impossibile esse demonstrat Sanctus Thomas citandus, quia in omnibus, quæ per se habent ordinem ad invicem, seu in essentialiter ordinatis, remoto primo, necesse est, ut removeantur omnia, quæ sunt ad primum; ex quo Philosophus in 8. *Phys. tex. 34.* probat, in causis moventibus non posse procedi in infinitum, quia si nullum esset primum movens, nulla alia possent movere, cum non moveant, nisi per hoc, quòd moveantur à primo movente. Atqui in finibus invenitur duplex ordo per se, scilicet ordo intentionis, & executionis: & in utroque ordine oportet esse aliquod primum; si enim in ordine intentionis non daretur aliquod primum, appetitus à nullo moveretur, cum primum in ordine intentionis sit quasi principium movens appetitum: si in ordine executionis non daretur primum, nullus inciperet aliquid operari, eò quòd principium in ordine executionis sit, unde incipit operatio: ergò in finibus necesse est admitti aliquod, quod sit primum in ordine intentionis, & in ordine executionis. Subsumo: sed primum in ordine intentionis est ultimus finis, & primum in ordine executionis est primum.

eo-

eorum, quæ sunt ad finem: ergò admitti debet aliquis ultimus finis, & aliquod primum in his, quæ sunt ad finem. III. Quia prius est, quod est primo propinquius: ergò si non daretur primum in finibus, seu ultimus finis, ex iis, quæ sunt ad finem, nihil esset essentialiter prius alterò, & sic nullus ordo essentialis, quod est evidenter falsum. IV. Quia superior finis est perfectior in finiendo: ergò in infinitum superior, erit in infinitum perfectior, & ità infinitæ perfectionis in finiendo; & per consequens non finiens in virtute alterius, quia omne finiens in virtute alterius, est finiens imperfectè; quia dependens ab alio in finiendo: ergò erit primus, seu ultimatus finis. V. Quia esse finem non includit de necessitate imperfectionem; ergò potest esse in aliquo sinè imperfectione; sed si in nullo est sinè dependentia ad aliquid prius, in nullo est sinè imperfectione, ut patet: ergò esse finem potest esse in aliquo sinè dependentia ad aliquid prius: ergò est possibilis finis independens ab alio, & ità ultimus finis. At si est possibilis, actu existit; cui enim repugnat dependere ab alio, si potest esse, necessariò est, quia nihil inveniri potest, dependenter à quo sit. Atque his quinque rationibus existentiam primi finitivi, id est, ultimi finis infinibilis, ostendit
sub-

subtilissimus Doctor *loc. cit.* quas pro illis solùm, qui speculationibus delectantur, recitare volui. Pro aliis

12. RESOL. II. Datur in specie aliquis finis ultimus vitæ humanæ, hoc est talis, in quem, præter fines singulares cuilibet, actioni proprios, homo ductum rationis sequens tendere, & conniti debet, dum operatur. Hoc quidem intendit S. Thomas, dum 1. 2. *quest. 1. art. 4.* hunc præfigit titulum: *Utrum sit aliquis ultimus finis humana vitæ?* sed nec directè ad hoc respondet, nec probat, sed solùm, quòd per se loquendo, impossibile est in finibus procedere in infinitum. Ex quo principio, ibidem probato, solùm sequitur nostræ præcedentis Resolutionis veritas, dari aliquem finem ultimum generalem omnis creaturæ. Fateor tamen facile deduci posse ex ejus ratione probativa, quæ est, quòd tam in ordine intentionis, quàm in ordine executionis debeat admitti aliquod primum, à quo mensurentur, vel saltem possint mensurari singulæ actiones eorum, quorum proprium est operari propter finem: ergò cum hominis proprium sit operari propter finem, singularum actionum hominis, adeoque totius vitæ humanæ, debet esse aliquis finis ultimus. Breviter autem à nobis probatur sic: tota vita humana est ad consequendam beatitudinem,

nem, extra quam nulla est quies; sed beatitudo objectiva est ipse ultimus finis naturarum intellectualium, ut ex *Puncto* *preced.* constat: ergò tota vita humana est ad consequendum finem ultimum: ergò datur finis quidam ultimus humanæ vitæ. Sed ex hac ipsa probatione oritur

Punctum V. Unde constet dari aliquam beatitudinem naturæ humanæ convenientem?

RESOL. Dari aliquam beatitudinem, ¹³ humanæ naturæ convenientem, quæcunque illa sit, constat manifestè cum ex universali sensu, & instinctu humano; quia ut loquitur Augustinus *lib. 1. de morib. Ecclesiæ cap. 3.* *Beati certè omnes vivere volumus, neque quisquam est in hominum genere, qui non huic sententiæ, antequam plenè sit emissa, consentiat; nec ulla unquam fuit hominum secta, quæ beatitudinem negaverit, sed concorditer omnes sive in hac, sive in altera vita admitterunt: cum ab experientia, quâ constat, dari in nobis naturalem, & innatam inclinationem ad bonum perfectum, sinè quo manemus imperfecti, & inquieti; sed sola beatitudo est bonum perfectum absolutè, quod propter se, & nunquam propter aliud sumitur, & se ipso satis est, inquit Aristoteles 1. *Ethic. cap. 5.* Ergò.*

Pun-

Punctum VI. *An iste finis ultimus necessario sit unicus, ita, ut non possint esse plures fines ultimi huius universi, vel hominis operantis?*

14 RESOL. I. Non possunt istius universi plures esse fines ultimi, quam unus. Hoc probat Scotus *cit. dist. 2. quest. 2. §. Quantum ad tertium artic. §. Hoc patet tertio*. Quia si darentur duo ultimi fines, vel ambo terminarent coordinationem entium ejusdem universi, vel distinctorum universorum? non distinctorum; quia nullus est, qui asserat, plura dari universa. Nec ejusdem, quia tota coordinatio entium universi est tantum ad unicum finem, teste Philosopho *12. Metaph. tex. ult.* & alias idem causatum simul dependeret à duabus causis finalibus totalibus, & perfectis, quod est impossibile.

15 RESOL. II. Nequeunt etiam ejusdem hominis operantis esse simul plures ultimi fines. Hujus triplicem rationem assignat D. Thomas in *cit. quest. 1. art. 5.* Prima; quia cum unumquodque appetat suam perfectionem, illud appetit aliquis ut ultimum finem, quod appetit ut bonum perfectum, & completivum sui; sed si darentur plures ultimi fines, neutrum appeteret ut bonum completivum sui; quia per neutrum seorsim impleretur ejus appetitus: ergo. Secunda: quia sicut in processu rationis unicum

cum est principium primum, quod naturaliter cognoscitur, ita in processu rationalis appetitûs, qui est voluntas, unicum debet esse principium id, quod naturaliter desideratur; natura quippe non tendit, nisi ad unum: ergo cum principium primum rationalis appetitûs sit ultimus finis, ultimum finem oportet esse unicum. Tertia: quia cum actiones voluntariæ à fine proximo sortiantur speciem, debent à fine ultimo, qui communis est, sortiri rationem generis; atqui omnia appetibilia voluntatis, in quantum hujusmodi, sunt unius generis: ergo etiam habent eundem finem ultimum.

RESOL. III. Potest idem homo divisim ¹⁶ seu successivè, & diversi homines etiam simul, intendere plures fines ultimos, etiam totales. *Herincx Summ. Theol. tom. 2. disp. 1. quest. 5. num. 28.* Ratio est; quia potest homo existimare, nunc in hac, nunc in illa re contineri complementum sui desiderii, & satiationem sui appetitûs: quod ipsum pro eodem tempore etiam per errorem sentire possunt distincti homines; atqui tunc non possent eundem finem ultimum sibi præstituerè, ut clarum est; ergo. Verùm ex hoc enascitur

Punctum VII. *An ergo non sit unus idemque finis ultimus omnium hominum?*

B

RE-

17 RESOL. I. Attendendo rationem ultimi finis in communi, & præscindendo à re illa in particulari, in qua ratio finis ultimi invenitur, sic omnium hominum est unus idemque finis ultimus. Sic D. Thomas in *cit. quest. 1. artic. 7.* Et ratio est; quia ratio ultimi finis in communi aliud non dicitur, quam complementum suæ perfectionis, & desiderii; sed nullus est, qui non intendat perfectionem suam, & desiderium adimpleri: ergò nullus est, qui non intendat eandem rationem ultimi finis in communi consideratam.

18 RESOL. II. Attendendo etiam rem illam in particulari, in qua ratio ultimi finis verè & realiter invenitur, unus idemque est finis ultimus omnium hominum; imò & omnium creaturarum totius universi: licet alio modo hominum, & alio modo creaturarum ratione carentium. Est Div. Thomæ in *cit. art. 7. & 8.* & Scoti *4. dist. 49. quest. 8. §. secundò videndum est. & Ad aliud de fine.* Ratio primi, & secundi est; quia ille solus potest esse ultimus finis verè & realiter sive hominum, sive aliarum creaturarum, qui in re est summum Bonum, cum aliud inferius nec possit re ipsa perfectè satisficere appetitum, nec plenè terminare dependentiam, quam quævis creatura essentialiter habet ad suam causam finalem; sed

sed implicat in re esse multiplex summum Bonum : ergò implicat in re esse multiplicem finem ultimum, sive hominum, sive aliarum creaturarum, sed est unus idemque singulorum, & universorum. min. patet; quia si essent plura summa bona in re, simul sumpta includerent plus bonitatis, quàm sumpta seorsim, & sic seorsim neutrum esset summum Bonum, quia non perfectè quietaret appetitum, adhuc majoris bonitatis desiderandæ capacem. Ratio tertii est; quia respectu hominum (adde, & Angelorum, & animarum separatarum) iste finis ultimus se habet ut terminus, propria eorum actione intendendus, & consequendus; at respectu creaturarum ratione carentium se solum habet ut causa, illas ipsas ad se dirigens, & coordinans: nobiliorè ergò modo est finis respectu hominum, quàm aliorum.

RESOL. III. Attendendo rem illam in particulari, in qua rationem ultimi finis appetitu elicitò constituunt singulariter homines ipsimet, sic non unus idemque est finis ultimus omnium hominum, sed varius. Pater; quia Gentiles olim diversissimos fines ultimos sibi præstituerunt: Stoici, quorum Dux erat Zeno, finem suum ultimum constituerunt in virtutibus animi, teste Augustino *lib. 13. de Trinit. cap. 4. & 5.* Epicuræi

in voluptatibus corporis, ex eod. in lib. de Epicureis, cap. 24. Academici in bonis animæ & corporis simul, ex eod. lib. 19. de Civit. DEI cap. 3. Et diversi denique in diversis aliis, ut idem recenset lib. 2. de lib. arb. cap. 13. Accedit ratio; quia utique alium finem ultimum sibi præfigit, inhians virtutibus, quam deditus vitiis, operans bene, quam operans malè: adeoque &c.

Punctum VIII. *Quis sit re ipsa finis ultimus tam hominum, quam cæterarum creaturarum?*

20 RESOL. I. Nullum bonum ex creatis potest esse re ipsa finis ultimus hominis, sed solum bonum increatum, DEUS Optimus Maximus. Est certa de fide contra malè sanam antiquitatem. Prob. quia in nullo bono ex creatis reperitur completa bonitas, quæ appetitum hominis possit re ipsa satiari, sed *cuncta, quæ fiunt sub sole, universa vanitas, & afflictio spiritûs*, ait Ecclesiastes cap. 1. Aspice bona fortunæ, quam sint caduca! quam evanida! *quid enim prodest stulto habere divitias, cum sapientiam habere non possit?* inquit idem Proverb. 17. Aspice vitam corporis, quam sit misera! quam volatilis! *Militia super terram.* Job. 7. *Repleta multis miseris,* cap. 14. *Vapor ad modicum parens,* Jacob. 4. Aspice bona animi, ipsùmque animum, quanta ejus inconstantia! quanta amaritudo! quanta ignorantia! quanta dejectio!

Vir duplex animo, inconstans est in omnibus viis suis. Jac. 1. Recogitabo tibi omnes annos meos in amaritudine anime mee. Isa. 38. Gentes ambulantes in vanitate sensus sui, tenebris obscuratum habentes intellectum, alienati à via DEI, per ignorantiam, quæ est in illis, propter cæcitatem cordis ipsorum; qui desperantes, seipsos tradiderunt impudicitie, in operationem immunditie omnis, in avaritiam. Ephes. 4. Fatendum igitur, & in hac parte, concludit August. lib. de grat. & lib. arb. cap. 5. Omne, quod presentis vite est, occupare miseriam. E contrario solus DEUS, tanquam Bonum infinitum, perfecte, & irreferibiliter satiare potest appetitum rationalem hominis, ut rectè Psaltes Psal. 16. Satiabor, cum apparuerit gloria tua. In eo solo quiescit vita hominis. Joan. 17. Hæc est vita eterna, ut cognoscant te solum DEUM verum &c. In ipso solo omnia possidemus. Psal. 72. Quid mihi est in cælo, & à te quid volui super terram? & Tob. 9. Omnia simul in te uno habentes. Ipse solus est merces nostra. Genes. 15. Ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. Ipse solus est beatitudo nostra. Psal. 143. Beatus populus, cujus Dominus DEUS ejus. Et Matth. 5. Beati mundo corde, quoniam ipsi DEUM videbunt. Ipse solus est terminus peregrinationis nostræ. 2. Cor. 5. Dum sumus in corpore, peregrinamur à Domino. O quam magna multitudo dulcedinis tuæ, Domine,

ne, quam abscondisti timentibus te! Psal. 30.
 Concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini.
 Psal. 83. Desiderium habens dissolvi, & esse cum
 Christo. Philipp. 1.

21 RESOL. II. Solus DEUS est in re etiam
 Finis ultimus cæterarum Creaturarum, &
 consequenter totius universi. Prob. I.
 ex Oraculo ipsius DEI, Apocal. 1. dicentis:
 Ego sum Alpha, & Omega, Principium, & Finis.
 Ubi DEUS eodem modo se affirmat esse fi-
 nem, quo est principium; atqui est princi-
 pium universorum: ergò & finis. Et con-
 firmat Salomon Proverb. cap. 16. enuncians:
Universa propter semetipsum operatus est Dominus.
 Unde & Daniel. 3. creaturæ omnes ad DEUM,
 tanquam finem suum ultimum laud. n lum
 excitantur. II. Ratione Scoti, quam af-
 fert 1. dist. 2. quest. 2. §. Juxta tres Conclusiones,
 Concl. 2. Quia primum finitivum, seu quod
 est finis ultimus omnium finibilium, neces-
 sariò est incausabile; sed nihil est incausa-
 bile, præter DEUM, ut per se patet: ergò
 primum finitivum, seu finis ultimus omniù
 finibilium, nihil est præter DEUM. Maj.
 prob. Primum finitivum, hoc ipso quòd
 sit primum, est infinibile; sed quod est in-
 finibile, est etiam incausabile, seu ineffecti-
 bile: ergò. min. prob. quia juxta Philoso-
 phum 2. Phys. tex. 49. 61. & 75. omne per se
 agens agit propter finem: ergò cujus nul-
 lus

lus est finis, illius nullum est per se agens; sed illius, quod est infinibile, nullus est finis: ergò etiam nullum per se agens, id est, efficiens. III. Quia non minus ad DEI perfectionem spectat, quòd omnes Creaturæ ad ipsum tanquam ultimum finem referantur, quàm quòd ab eo tanquam primo principio dependeant; quandoquidem auctoritas ultimi finis non est minor, quàm causæ efficientis, involvitque supremam bonitatem, in quam reliquæ perfectiones resolvuntur.

Punctum IX. *Utrum homo cuncta, que appetit, & agit, appetat & agat propter ultimum finem?*

Ante Resolutionem advertendum, hoc Punctum tripliciter posse in quæstionem verti. I. An homo, quæcunque agit, agat propter ultimum finem re ipsa talem, nempe ex dictis, propter DEUM? II. An cuncta, quæ agit, agat necessariò propter id, in quo ipse suapte libertate finem ultimum constituit? III. An saltem universa agat propter finem ultimum in communi, seu prout à particulari ratione finis ultimi præscindit? Potest etiam dubium hoc moveri tam de appetitu innato, qui est congenitus, imò realiter identificatus voluntatis quàm de appetitu elicito, qui est actus liber, & realiter separabilis à voluntate. Jam

22 RESOL. I, Appetitu innato homo quilibet, sive aliquid agat, sive non, semper, necessariò, & summè appetit suum finem ultimum, nedum in communi, sed etiam in particulari, & prout est re ipsa talis, nempe DEUM supernaturali modo possidendum. Ità expressè Scotus 4. dist. 49. q. 10. §. Respondeo ad primam questionem. §. De illo appetitu naturali. Idémque tenent S. Bonav. cit. dist. 49. art. 1. quest. 2. Alensis, Henricus, Durandus, & videtur insinuare ipse D. Thomas 1. 2. quest. 3. art. 8. ubi admittit in homine naturale desiderium videndi DEUM. Ratio est; tum quia S. Augustinus lib. 13. de Trin. cap. 8. expressè dicit: *Ad appetendum beatitudinem natura compellit, cui summè bonus, & immutabilis Creator hoc indidit.* Tum quia appetitus innatus passivus nihil aliud dicit, quàm intrinsecam alicujus subjecti perfectibilitatem; sed homo, vel voluntas hominis, tam respectu beatitudinis objectivæ, quàm formalis, habet intrinsecam perfectibilitatem, cum DEUS ut ultimus finis supernaturalis, & naturalis sit maxima hominis perfectio: ergo respectu illius habet appetitum innatum. Tum quia unaquæque res suapte natura fertur in aliquid, in quo ultimatè quiescit, veluti pondus ad suum centrum; ergò etiam homo ex sua natura fertur in finem suum ultimum, tanquam

quam amoris sui centrum, juxta illud Augustini: *Amor meus pondus meum; illuc feror, quocunque feror.*

Et per hæc patet, quòd homo appetitu innato DEUM tanquam finem suum ultimum, non modò naturalem, sed etiam supernaturalem appetat semper, & necessario; quia ut arguit Scotus cit. *Natura non potest remanere natura, quin inclinetur ad suam perfectionem, quia si tollas illam inclinationem, tollis naturam; sed appetitus naturalis non est, nisi inclinatio talis: ergò ut sic necessario appetit beatitudinem, seu finem suum ultimum, quia illa est maxima perfectio.* Quòd autem etiam summè illum appetat, probatur; quia summa inclinatio naturæ est ad summam perfectionem: sic enim arguit Philosophus 1. *Metaph. in Procem. Si omnes homines naturâ scire desiderant: ergò maximam scientiam maximè desiderant; sed summa perfectio hominis est finis suus ultimus supernaturalis: ergò.*

Neque his ullatenùs obstat, quòd tam finis ipse ultimus, quàm ejus consecutio, sit supernaturalis quoad substantiam; appetitus innatus verò hominis sit entitativè naturalis: naturalitas quippe, & supernaturalitas formarum non ex qualitate appetitùs, sed agentis desumenda est. Quid enim aliud est hic appetitus innatus, nisi potentia recipiendi suam perfectionem ul-

timam? Atqui potentia recipiendi potest esse naturalis, etsi perfectio, quæ recipitur, sit supernaturalis, ut rursus patet per Augustinum lib. de prædest. SS. cap. 5. dicentem: *Posse habere fidem, sicut posse habere charitatem, naturæ est hominum; habere autem fidem, quemadmodum habere charitatem, gratiæ est fidelium.*

23 RESOL. II. Secundum appetitum elicitedum, homo non omnia, quæcunque appetit, & agit, appetit & agit propter ultimum finem, re ipsa talem, scilicet propter DEUM, qui est nostra vera beatitudo singularis. Est contra aliquos Thomistas. Ratio à priori est I. quia appetitus elicitedus erga DEUM, ut est ultimus noster finis, necessariò præsupponit cognitionem DEI, seu cogitationem de DEO, cum nihil volitum, nisi præcognitum; atqui non semper, dum aliquis operatur, habet cogitationem de DEO: ergò nec appetitum elicitedum ipsius. II. Supposita etiam cogitatione de DEO, adhuc ille appetitus elicitedus est liber, libertate saltem exercitii: ergò potest elici, vel non elici; vel dicatur, unde sit illa necessaria determinatio voluntatis ad eum eliciendum? III. Suppositò etiam, quòd operationem nostram antecesserit appetitus elicitedus ultimi finis, adhuc affirmare non possumus, quòd quæ appetimus, vel agimus,
ap-

appetamus, vel agamus propter ultimum finem, nisi appetitus ille præcedens cum operibus sequentibus sit aliquo modo connexus, ut optimè notârunt Div. Bonavent. 2. dist. 41. artic. 1. quest. 3. & Richardus *ibid.* art. 1. quest. 2. Atqui nullum est fundamentum probabile dicendi, dari talem necessariam connexionem inter voluntatem ultimi finis præcedentem, & opera sequentia, cum plurima operemur, ad quæ operanda tamen nullo modo nos moveri sentiamus per voluntatem ultimi finis verè talis, nempe ipsius DEI; ergo. Alia est ratio à posteriori; quia nimis absurdum est dicere, hominem, etiam dum mortaliter peccat, ne dicam venialiter, operari propter DEUM, propter DEUM furari, fornicari, mentiri, blasphemare &c. imò in tali casu homo etiam non agit propter DEUM *contrariè*, cum sciat actum suum non esse ordinabilem ad DEUM, sed ab ipso avertere, & tamen ipsum eligit, ut bene arguit Scotus mox citandus.

RESOL. III. Neque congruenter dici²⁴ potest, quòd homo, quæcunque appetit & agit, appetat & agat propter id, in quo ipse suum ultimum finem constituit. Ità Herincx *cit. quest. 4.* Ratio est; quia alioquin, cum Atheistæ, & Infideles finem suum ultimum constituent in aliquo objecto creato,

v.g. in voluptate corporis, in omni opere peccarent: quod expressè damnatum est à S. Pio V. in Propositione 25. Baji: *Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia.* Confirmatur; quia opera omnia alicujus hominis, neque tendunt ad illum ultimum finem, ab eo sibi præfixum, ex natura sua, ut patet: neque ex intentione ipsius hominis; quis enim dicat, Epicuræum, dum insistit duro labori, nihil de voluptate cogitans, laborare propter voluptatem?

25 RESOL. IV. Neque tandem veritati congruum est, hominem in omnibus, quæ appetit & agit, appetere, & intendere finem ultimum in communi, nempe beatitudinem universè consideratam, ut vult Vasquez in 1.2. disp.6. cap.2. secutus Durandum, Conradum, & alios. Ità Scotus cit. dist. 49. quest. 10. §. Ex his sequitur.

Probatur. Quia non omnes, dum quid appetunt, vel operantur, actu cogitant de fine ultimo in communi, seu de beatitudine universè accepta: ergò nec actum suum in ipsam referunt. Deinde nihil prohibet, quin voluntas possit sistere in illo bono particulari, quod appetit, tanquam in fine negativè, seu non referendo illud ad alium finem, sed volendo ipsum propter se, vi præsentis motivi, quamvis in se sit referibile

bile ad alium finem; atqui sic non vellet ipsum propter beatitudinem, ut patet: ergo &c. Maj. videtur certa: potest enim contingere, quod intellectus illud bonum particulare præcisè proponat voluntati sub ratione sua absoluta, & præciso ordine ad aliud bonum; atqui tunc voluntas omnino sisteret in illo bono, cum nihil volitum, nisi cognitum: ergo.

Neque prædictis contradicit Augustinus *lib. 6. confess. cap. 11*, dum hominem etiam malis voluptatibus, abducentibus à beata vita, eam quærere, & appetere affirmat. Quia ut explicat Herincx *cit.* S. Doctor plus non vult, quam quod homo in omnibus quærat aliquam felicitatem, sive veram, sive apparentem, saltem imperfectam, cum quodlibet appetat sub specie boni; hæc tamen ad ultimum finem, etiam genericè acceptum, non sufficit, quia ultimus finis, etiam genericè, dicit summum bonum, perfectè lativum, & completivum appetitûs, quale in hujusmodi bono particulari, & leviculo non apprehenditur. Et ideo valdè impropriè loquuntur Doctores illi, qui ex eo volunt deducere, hominem in quovis opere appetere ultimum finem in communi, quod semper intendat aliquod bonum, & carentiam alicujus mali; hoc enim non est appetere finem ultimum, ut pote

pote cuius nomine venit bonum optimum perfectè satians, cuius nè quidem pars est illud bonum particulare, quod appetitur.

Punctum X. *Quis ergò sit Finis ultimus hominis mortaliter peccantis?*

26 RESOL. I. Omnis mortaliter peccans, quantum ad affectum, & interpretativè, constituit finem suum ultimum in aliquo bono creato. Hæc est communis Theologorum cum D. Thoma *quest. 28. de Verit. art. 1.* Et probatur ex Scriptura *Jerem. 2.* ubi ità conqueritur DEUS; *Duo mala fecit populus meus; me dereliquerunt fontem aquæ vivæ* (per hoc denotatur aversio ab ultimo fine vero) *& foderunt sibi cisternas dissipatas, quæ continere non valent aquas;* per quod significatur conversio ad alium finem ultimum præfixum, vel apparentem. Unde etiam Augustinus *l. 2. de lib. arb. cap. 19.* definit peccatum, quòd sit *aversio à bono incommutabili, & conversio ad commutabilia bona.* Ratio verò est; quia cum mortaliter peccans se simpliciter & positivè avertat in actu à fine suo ultimo vero, & increato, præsumitur eo ipso velle sibi præfigere alium finem ultimum; atqui non increatum, cum duos increatos fines absque fictione apprehendere non possit: ergò creatum. Ex quo sequitur, quòd homo mortaliter peccans, retinens tamen habitum Spei Theologicæ, simpliciter, & effica-

ficaciter solum censeatur intendere pro fine ultimo bonum creatum, ad quod se effectivè convertit; esto remotè, secundum quid, & ineffaciter ratione habitus Spei retenti possit dici etiam tendere in alium finem ultimum increatum, sed non nisi divisim à statu moderno efficaciter sibi præstituendum. Unde nihil contradictoriè ad Resolutiones *Puncti VI.* potest inferri.

RESOL. II. Homo mortaliter peccans, ²⁷ quantum ad affectum, & interpretativè, constituit finem suum ultimum in se ipso, ita quidem, ut persona peccantis sit Finis cui, proprium verò ejus commodum, in actu peccati quæsitum, finis *cujus*. Ita, opinor, communis Scotistarum, & Thomistarum.

Probatur. Quia initium omnis perversitatis est pravus amor sui ipsius, uti mille- nis authoritatibus probari posset. S. Paulus ad Philipp. cap. 2. ait de peccatoribus: *Omnes querunt, quæ sua sunt, non quæ JESU Christi.* D. Augustinus l. 14. de Civ. cap. 13. *Duo amores fecerunt sibi civitates, scilicet Civitatem DEI amor DEI usque ad contemptum sui; Civitatem diaboli amor sui usque ad contemptum DEI.* S. Thomas in 2. dist. 42. quest. 2. art. 1. *Finis ultimus in amore commutabilium bonorum est ipse homo, propter quem omnia alia querit.* Concor- dant D. Bonav. in op. stimul. Div. am. p. 2. c. 6. &

& Scotus 2. dist. 6. q. 2. §. In ista questione, ubi concorditer ad Augustinum, radicem omnium peccatorum dicunt esse inordinatum amorem sui. Et quid mirum? cum ipse Aristoteles, utut gentilis, 9. Ethic. c. 4. §. 8. asserat: *Pravus sui gratia agit, & tantò magis, quantò pravior est.* Rationem Theologicam damus ex Scoto cit. quia omne peccatum radicatur in aliquo inordinato velle amicitia; non DEI, quia respectu ipsius non est possibilis amor amicitia inordinatus: neque aliorum, cum connaturalius sit se ipsum excessivè diligere, quàm aliud creatum: ergò sui ipsius.

Nec refert, quòd aliqui peccent ex indiscreto zelo, arbitantes se præstare obsequium DEO, juxta vaticinium Christi Joan. 16. multi etiam ex ignorantia vincibili, quatenus putant se per actionem malam implere præceptum DEI; adeoque apparenter saltem plùs diligant DEUM, quàm proprium bonum creatum. Nihil refert; nam & hi ex inordinato sui amore inducuntur ad eam proprii judicii pertinaciam, & legis inquirendæ negligentiam; unde interpretativè censentur plùs se ipsos, quàm DEI Voluntatem legislativam diligere, & appretiare.

Quia tamen dubitare quis posset, in quo ista inordinatio amoris consistat, cum se

se ipsum, vel aliam creaturam diligere, de se sit quid licitum, & honestum, ideo sit

RESOL. III. Tunc dicitur homo inordinatè amare se ipsum, vel etiam aliam creaturam, quando se, vel illam amat, ubi non debet, vel plùs quàm debet, vel facit contrarium ejus, quod DEUS præcepit; tunc enim ejus actio est inordinata ex magnitudine dilectionis, & ex contemptu Divinæ prohibitionis. Ità Div. Bonaventura 2. dist. 40. dub. 2. in fine.

Punctum XI. *In quonam venialiter peccans constituat finem ultimum?*

RESOL. I. Venialiter peccans neque actualiter finem suum ultimum constituit in DEO, neque in creatura. Ratio primi est; quia actualiter constituens ultimum Finem in DEO, debet ponere actum referibilem in DEUM; sed actus venialiter malus, hoc ipso, quòd sit factus contra prohibitionem DEI, non est referibilis in DEUM: ergò. Ratio secundi est; quia constituere finem ultimum in creatura est proprium peccati mortalis, utpote quò perfectio soli DEO debita transfertur in creaturam, saltem quantum ad effectum, & interpretativè: quòd planè peccato veniali convenire non potest. Nec ex alia ratione affirmant Thomistæ, quàm quia existimant, quòd homo in omni sua operatione feratur in aliquem

quem finem ultimum; hoc autem fundamentum esse ruinosum, patet ex *Resol. Puncti IX.*

30 RESOL. II. Venialiter peccans habitu adhuc constituit finem suum ultimum in DEO; actu autem vult aliquid, non propter ultimum finem, negativè: imò aliquatenus etiam contrariè. Est conformis Scotto in *cit. dist. 49. quest. 10. §. Ex his sequitur.* Et prima pars patet; quia venialiter peccans adhuc manet per habitum charitatis & gratiæ conjunctus DEO, fini suo ultimo: ergò habitu adhuc constituit suum finem ultimum in DEO. Secunda etiam; quia talis actu vult aliquid irreferibile in hunc finem ultimum: ergò vult aliquid, non propter ultimum finem, negativè saltèm; nam si positivè vellet quiescere in illo bono creato, jam vellet aliquid, non propter ultimum finem verum, simpliciter contrariè, quatenus finem ultimum actu constitueret in alio bono: sic autem peccatum veniale transiret in mortale. Liquet etiam tertia pars; nam licèt per peccatum veniale se simpliciter non avertat à DEO, avertit se tamen ab aliqua ejus lege, ad ipsum tanquam ultimum finem consequendum utili, quamvis non necessaria, & sic aliquatenus appetit aliquid, non propter ultimum finem, etiam contrariè.

Pun-

Punctum XII. Utrum homo teneatur ex lege aliqua, omnia sua opera referre in finem suum ultimum verum, nempe in ipsum DEUM?

Haecenus fermè in speculativis nos detinuimus; nunc autem praedicta omnia ad praxin ordinabimus.

RFSOL. I. Utilissimum, omnique homini Christiano maximoperè recommendandum est studium illud, quò omnia sua opera, relationis in DEUM capacia, in ipsum tanquam finem suum ultimum referat, ac dirigat per intentionem efficacem. Dixi: *relationis in DEUM capacia*, scilicet ex objecto suo moraliter bona, vel indifferentia, non verò illa, quæ sunt intrinsecè mala; nam talia scienter velle exercere ob DEI gloriam, vel honorem, qui directè per illa læditur, est velle DEO illudere, sicque potius abominatione, quàm laude dignum. Resolutio verò sic exposita, facilè probatur. Ille enim operandi modus est utilissimus, scilicet ad ipsius finis ultimi consecutionem, omnique Christiano maximoperè recommendandus, per quem accuratissimè conformamur modo operandi ipsiusmet DEI; quia *DEI perfecta sunt opera*, Deuter. 32. & ipse Christus perfectionem DEI in operando imitari nos docuit. Matth. 5. *Estote ergo sicut vos perfecti, sicut & Pater vester caelestis perfectus est.* Atqui operando omnia

propter DEUM, sicque referendo omnia in ipsum, tanquam finem nostrum ultimum, accuratissimè conformamur modo operandi ipsius DEI, utpote qui *universa propter semetipsum operatus est*. Proverb. 16. Ergò. Nec verbò solùm hoc Christus docuit, verùm etiam in opere ostendit, unde de se ipso Joan. 8. *Ego autem non quero gloriam meam, sed honorifico Patrem meum*. Hoc etiam inculcat Sapiens Eccles. 9. *Vade & comede in letitia panem tuum, & bibe cum gaudio vinum tuum; quia DEO placent opera tua*. Et articulatiùs Doctor gentium 1. Cor. 10. *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam DEI facite*. Et quis non utilissimum dicat hoc virtutis studium, quò opera etiam indifferentia, & vilissima ex objecto, redduntur æternæ vitæ meritoria? sed quia ex textibus illis quidam volunt eruere obligationem referendi opera omnia in finem ultimum verum, sic

- 32 RESOL. II. Nulla lege tenetur homo omnia sua opera referre in finem suum ultimum, qui est DEUS. Est modò communis Theologorum contra Bajanos, & Jansenistas. Ideo enim damnata fuit hæc propositio Baji: *Omnia opera infidelium sunt peccata, & Philosophorum virtutes sunt vitia*; quia præfatus Doctor volebat, actus virtutum moralium, quos infideles verum DEUM
- non

non agnoscentes, & Philosophi alium finem ultimum hominis prætendentes, in DEUM non dirigebant, fuisse mera peccata: quod utique sequeretur, si existeret lex omnia nostra opera in verum DEUM dirigendi. In hoc ipsum collimant plurimæ aliæ propositiones, tum ex Bajo, tum ex Jansenistis Baji sequacibus damnatæ, velut illa ab Alexandro VIII. *Omnis humana actio deliberata, est dilectio DEI, vel mundi; si DEI, Caritas Patris est: si mundi, concupiscentia carnis, hoc est, mala est:* & illa à Clemente XI. *Non sunt nisi duo amores, unde volitiones, & actiones omnes nostræ nascuntur; Amor DEI, qui omnia agit propter DEUM, quémque DEUS remuneratur; & amor, quò nos ipsos, ac mundum diligimus, qui, quod ad DEUM referendum est, non refert, & propter hoc ipsum fit malus.* Quid, quæso, clariùs in hac propositione perstringitur, quàm dicere, omnia opera ex præcepto ad DEUM referenda esse, alioquin mala evadere? Sed scrutemur, cujusnam legis sit hoc præceptum. An legis naturæ? At illud communiter etiam sapientes & timorati, quorum tamen cordibus lex naturæ est inscripta, non agnoscunt, quin potiùs judicant rationi naturali multum consentaneum, si homo sectetur temperantiam, justitiam, aliásque virtutes morales propter honestatem. his ipsis virtutibus intrinsecam, neque illa

ulterioris ordinationis in DEUM necessitas ex aliquo principio naturaliter noto sine violentia deducitur. An legis Divinae positivae? At nusquam talis obligatio clarè exprimitur; quòd enim Apostolus supra 1. Cor. 10. dicat omnia esse facienda in gloriam DEI, explicat Doctor Seraphicus 2. dist. 41. art. 1. quest. 3. posse accipi affirmativè, & negativè. Si negativè, asserit sonare præceptum, quia sensus est, ut nihil contra gloriam DEI faciamus: si affirmativè, dicit continere consilium, & admonitionem salutarem, ad animæ salutem promovendam utilem, non præceptum. Eiusdem mentis est Scotus ead. dist. q. un. Et ità etiam interpretandi erunt alii textus, uti ad Coloss. 3. & consimiles. An demum Legis humanæ, Civilis vel Ecclesiasticæ? sed in hac nec umbram talis obligationis datur invenire. Consequenter adeò universalis obligatio hominibus imposita non extat. Dico, adeò *universalis*; nam

- 33 RESOL. III. Nullum est dubium, quin certis temporibus, & occasionibus teneatur homo, supposita ordinatione ejus in finem supernaturalem, per media convenientia se in illum dirigere. Ratio clara est; quia certis temporibus, & occasionibus tenetur homo in DEUM credere, eum sperare, propter se diligere, orare, & adorare

rare &c. sed in his omnibus se in DEUM, tanquam in finem suum supernaturalem dirigit: ergò &c. Certè si res omnis, etiam inanimata, tendat ad suum centrum; quis non gravis culpæ reum existimet hominem, qui ad centrum suum, finem ultimum, DEUM, nolit, vel negligat tendere, & ascendere, cum tamen DEUS ipse, ex agnitione etiam pagani Poëtæ:

*Os homini sublime dedit, cœlûmque tueri
Fussit, & erectos ad sydera tollere vultus.*

Cur enim homini, ad imaginem & similitudinem suam creato, præter appetitum naturalem indidit appetitum rationalem, & elicatum, nisi ut per eum toto affectu redeat ad suum principium, à quo exivit, & tendat ad suum finem, ad quem creatus est? est autem unice creatus ad DEI gloriam, attestante ipso per os Isa. 41. *Omniem qui invocat nomen meum, in gloriam meam creavi eum.*

§. II.

Praxis Confessariorum circa expositam Doctrinam.

CASUS I.

*A*gesilaus loci cujusdam Dynasta tantâ rerum omnium affluentia quotidie fruebatur, ut Fortuna

tuna opes omnes in eum solum congerere videretur. Accidit autem, ut vir spiritualis, ad eum invisens, sermonem haberet de contemptibilitate bonorum terrenorum in comparatione cœlestium. Tunc ille: Si DEUS per mille annos mihi permetteret quietam fruitionem omnium bonorum meorum, quæ possideo, nè tantillò ampliùs ei suum cœlum inviderem, sed dicerem: Cœlum Cœli Domino, terram autem dedit filiis hominum. Quid jam de hoc homine, si hoc dictum ad sacrum Tribunal deferret, censendum?

RESOLUTIO.

34 **N**Otissimum suppono hoc dictum, & factum, ex Historiographis, & Præconibus sacris. Censeo itaque, hunc Agesilaum de sorte Epicuræorum, quorum Deus venter est, ad Philipp. 3. esse reputandum, utpote qui patenter ultimum suum finem in perituris hisce rebus, contemptò cœli Dominò, constituerit. Unde sequitur, talem peccasse mortaliter I. contra charitatem DEI, quatenùs bona terrestria plùs appreciavit, quàm ipsum DEUM in cœlesti gloria possidendum. II. Contra Religionem, dum honorem finis ultimi, soli DEO debitum non interpretativè tantùm, & virtualiter, ùt fit in omni peccato mortali, sed expressè, & formaliter attribuit creaturæ, in

in quo consistit verissima malitia idololatriæ, de qua in Trismegisto secundò continuato *dist. un. cap. 1. num. 7. & seqq.* Quippe nemo potest duobus Dominis servire; aut enim unum odio habebit, & alterum diliget; aut unum sustinebit, & alterum contemnet. Et ideo, subintulit Christus, *non potestis DEO servire, & Mammonæ.* Matth. 6. III. Contra charitatem suâ ipsius, quatenus ex solo amore temporalium voluit de se efficaciter se privare bonis æternalibus, Divina bonitate sibi destinatis. IV. Fortè etiam contra fidem, discredendò immortalitatem animæ, & gloriam æternam justorum. Quis enim sanæ mentis, si firmiter credat, post hanc vitam dari aliam æternum duraturam, in qua ineffabilis, & interminabilis sit felicitas, in ejus locum vitam transitoriam, in qua vana solum, & evanida felicitas, eliget studiosè, & ex consilio, velut iste? Unde Confessarius, velut prudens Medicus, debebat argutè & acutè in radicem morbi hujus sui Patientis inquirere, & si eum ex occulta hæresi prorupisse advertisset, scire, & judicare, an potestate eum absolvendi polleat, necne; pro quo servire possunt ea, quæ scripsi in Trismegisto *Dist. 1. Cap. 3. Punct. 14.* Gnæviter etiam poterat explorare alia, cum casu connexa, utpote observationem Præceptorum, præsertim Ecclesiasticorum; cum

vitium Acediæ in tali homine sit propatum.

CASUS II.

AMilia puella, vix octavum ætatis annum egressa, sed à nutrice pessimè seducta, adeò in arte veneficii profecit, ut multas, nedum coætaneas, verùm & veteranas, ac inveteratas, superârit. In eo autem artificio præ cæteris excellit, quòd sciat intentionem suam tam dextrè efformare, ut nihil sacrum vel sanctum, aut in templo, aut extra, videat, vel audiat, quod non peculiari oblatione in honorem Asmodæi referat, ac dirigat. Huc præsertim Missæ sacrificia, huc Communiones, huc Confessiones, etiam aliorum à se visas, huc orationes, huc, quidquid demum sacro nomine notatur, dedicat juvencula *Ministra Diabolica*. Narratur hoc Confessario: quid ille?

RESOLUTIO.

35 **S**pecies facti detestabilis, utinam inaudita! adeò sollicitè honorem, soli DEO debitum, sibi arrogat stygius impostor. Patet evidenter ex relatione Casûs, puellam hanc nequitiam, quàm annis, majorem, deliquisse enormiter, dum toto affectu rationem Finis sui ultimi Diabolo per intentionem, tam exquisitam affigere & affingere laboravit. Deliquit enim peccatò odii & in-

invidiæ contra DEUM; peccatô idololatriæ; & peccatô mentalis sacrilegii. Porro hoc diabolicum artificium, cùm intra potentias internas contummetur, puellam dedocere erit difficillimum, & non nisi ab eo efficiendum, in cujus manu sunt hominum corda; Confessarii tamen erit, imploratô DEI auxiliô, diligenter laborare, ut puella pœnitens intentionem suam in posterum dirigat ad unum verum DEUM, qui est ultimus finis omnium.

CASUS III.

Balduinus in Concione informatus, quomodo oporteat cunctis nostris operibus præmittere bonam intentionem, valdè anxiatetur scrupulis, putans se obligationi huic non satisfacisse, ex eo, quòd nè quidem de nomine bonæ intentionis sibi constiterit. Et ideo accedit Confessarium, petens hac de re bonum consilium: quale dabit?

RESOLUTIO.

Confessarius Balduinum jubebit bonô ef-
se animô; quod enim in Concione dictum, non ità intelligendum est, quòd debeamus ante omnia opera singularem & signatam præmittere intentionem, sed solùm
I. ne ea ex prava intentione exerceamus;
quod

quod præceptum est negativum, obligans semper, & pro semper. II. Ut saltem aliquando in finem nostrum ultimum intendamus, ac media ad hoc congrua arripiamus; quod est præceptum affirmativum. III. Ut ubi tenemur ad opus aliquod virtutis, quò tale est, illud ex motivo honestatis, saltem intrinseco ipsi exerceamus, sive dein illud motivum immediatè attingat, ipsum DEUM, ut fit in virtutibus Theologicis, sive intra limites creatos consistat, ut fit in virtutibus moralibus: & sic rursus est præceptum affirmativum. IV. Ut si per aliquod opus mereri velimus præmium supernaturale, illud aliquo saltem modo in DEUM referamus, eò quòd Concilium Tridentinum *sess. 6. cap. 16.* illa solùm opera agnoscat esse æternæ vitæ meritoria, *quæ in DEO facta sunt.* Istud verò plerumque solùm est consilii, non præcepti, cùm nec ex Verbo DEI scripto, nec ex non scripto habeatur, teneri nos per singula nostra opera mereri. Ut autem habeatur formula Voluntatem nostram ad Finem ultimum ordinandi, sit

§. III.

§. III.

Praxis ultimæ voluntatis ad Finem
ultimum, sive

FORMULA BONÆ INTENTIONIS.

O MI DEUS Omnipotens, Rex & Monarcha³⁷
cœli & terræ, DEUS meus & omnia! Ego
indignissimum plasma, & abjectissimus vermiculus
tuus, ex recognitione supremi domini, quod in me,
ac universas res creatas habes, coram altissima Ma-
jestate tua usque in abyssum mei nibili prostratus, te
tanquam meum Principium, & Finem ultimum
adoro, laudo, & glorifico, in unione illius adora-
tionis, laudis, & honoris, quem tibi in terris ex-
hibuit Sanctissima Christi, unigeniti Filii tui Hu-
manitas, ejusque Mater superbenedicta, MARIA
Virgo sinè labe concepta, cum tota cœlesti Curia,
& omnibus justis, quotquot fuerunt, sunt, &
erunt. Tibi me in servum consecro perpetuum,
mèque totum, cum corpore & anima, & cum
omnibus potentiis in- & externis tibi offero; Vo-
lens, quantum in me est, ut omnes meæ opera-
tiones, mentis, & corporis, omne meum intelli-
gere & velle, omnia verba, syllabæ, & litteræ,
quas protulero, legero, scripsero, vel audivero,
omnes motus, & pulsus cordis atque arteriarum,
omnes gressus, halitus, & singultus, ac quidquid
demum in me est, movetur, aut vivit; omnia, in-
quam, in æternam tuam laudem & gloriam ce-
dant. Et quia hæc omnia nimis sunt exilia, ea
simul,

simul, & quodvis ipsorum seorsim, cum omnibus Christi, B. Virginis, & universorum sanctorum ac justorum actionibus, passionibus, ac obsequiis, tibi hucusque prestitis, & per omnem dehinc eternitatem præstandis unio, compositio, & conjunctio. Nil porro intellectus meus cogitet, nisi DEO servire; nil voluntas concupiscat, nisi DEUM amare; nil lingua loquatur, nisi DEO magnificentiam; nil sensus percipiant, nisi DEO glorificationem; nil corpus attentet, nisi pro DEO laborare; nil anima studeat, nisi DEO se adunare. Hoc unicum votum, hoc unicum desiderium, cum DEO, & DEO vivere; in DEO, & DEO mori. Hic primus, & ultimus totius vitæ meæ scopus, DEO servire; DEUM intelligere, & amare; DEO frui, hic in via, ibi in patria; nunc, & in perpetuas eternitates, Amen.

CAPUT II.

De mediis internis

Ad Finem ultimum ultimæ voluntatis.

§. I.

Expositio Doctrinæ Christianæ.

Punctum I. Quotuplicia sunt hæc media interna?

RE-